

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvenredni prazniki in dnevi po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogorske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 18 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijakke velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristopen pet- vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. — Opravištvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Možem volilcem 12. septembra!

Dne 12. septembra t. l. bodo slovenski kmetje na slovenskem Štajerskem stopili na volišče in tam svoj glas oddajali, pošiljajoč s tem glasovanjem može v štajerski deželni zbor, ki imajo voljo kmetovo tam pri reševanju vprašanj, ki tudi njegovo življenje zadevajo, razodeti. Nijste prvokrat v tem stanju, možje, uže večkrat ste prišli kot volilci ali v Maribor ali Ptuj, Celje, Ljutomer, Brežice in Slovenji Gradec, ter tam se posluževali jedne najlepših državljskih pravic.

Ti stopaš, slovenski kmet, na volišče kot avstrijski državljani, kot sloboden človek. Prost ti je pot, nobena sila te ne more siliti, da tega ali onega voliš, gospodar si lastne volje. V tem položaju postaješ iz majhnega človeka, na kojega drugače drugi ljudje nemara prav malenkostno pogledujejo tako velik kakor drugi, ki te črez ramena pogledujejo, kot mož-volilec kažeš svetu, da si državljani in državljani, ki je glavni stebler družbe. Tu nisi več uborni ratar, ki se trudi od gore do mraka, od mraka do dne, da materi zemlji odvzame njene darove, tu stojiš na stališču, kjer svetu praviš: take može hočem jaz za poslance, moja volja je ta, katero bodo ti poslanci moji izraževali, tako mislim poljedeljec, ki družbi podajam zdrave, čvrste ljudi, jaz kmet, ki jej polnim trg, kjer drugi stanovi za svojo kuhinjo nakupujejo! Velik si tú, kakor tržan, mestjan, velik tako, kakor uradnik, učitelj ali advokat.

Pa ne samo kot državljani stopaš, slovenski kmet na volišče. Ti živiš v času železnice, in videl si, da zraven tebe tudi drugi narodi žive, ti si videl, da so ti narodi drugih šeg družega govorjenja, ti si videl, da drugi narodi vsak za se skrbi, videl, da vsak teh narodov pravi: Bog je sebi najpoprej brado ustvaril.

In ko si kot vojak, ali v družini poslih kedaj mej tujci živel, polastilo se te je večkrat domotožje po ljubem slovenskem domu, po ljubih svojih ljudeh, katere si lahko zastopil, kateri te ne gledajo mrzlo. In prišel si dalje po svoji slovenski domovini, hodil si na Kranjsko, na Goriško, na Hrvaško in in videl, da ti je povsod tu okolo znancev, našel si tisti govor, našel si tiste šege, tiste prijazne ljudi, kakor doma v domači vasi. In si kedaj tam kje v svoji domovini na kakem visocem hribu stal, ter se oziral daleč, daleč na okolo in videl, da kamor oko sega, tvoj rojak zemljo orje, ter tvoj govor govori, tedaj si morebiti t'ho pri sebi mislil: nijsem sam, več nas je, veliko nas je, in ko si gledal gori v prekrasne planine tvoje zemlje, ko se je oko napajalo zelenih gozdov in ti je sladko zašumljalo domača Savica in Drava in Sava, ko si ponosno gledal doli po poljani ter rumenem valovju klasja, in si pogledal v pošteno

oko svojega rojaka, ali rojakinje, tedaj nisi zavidal ne Nemca, ne Italijana zaradi bogastva, ki si ga mej tujci videl, z veseljem si vsklikol: dom imam, lep dom, in rojakov imam, nijsem sam, in tujina ako si lepa, lepša nisi, kakor dom moj. Tu si se slovenskega rojaka čutil.

Nij še dolgo ko so bile slovenske naše dežele mrtvo, tužno polje, kjer se nij stvarca ganila za to, da pride domače ljudstvo v lastnej zemlji do stanja, kjer bi z odprtimi očmi malo gledalo po svetu. Mežalo je še pred kratkim vse, le tuji grof je marljivo slovenske tlararje poganjal na delo. Človek slovenski, tedaj nisi našel mej ljudmi, ki si jih v višje šole pošiljal, ne jednega, ki bi domov se vrnil, tvoj govor znal in spoštoval; pozabil je na tujem še to, kar ga je mati naučila, in sramoval se je, biti slovenskih staršev sin. Nobeden človek se tedaj nij brigal za to, da ti slovenski kmet dobiš kako razumljivo ti slovensko berilo, nobeden človek se nij potrudil malo za to, da bi prišlo v domačej zemlji domače, slovensko pleme do veljave; kakor da bi bili plačani, delali so vsi tisti, kateri so se šolali, le za tujstvo, in kakor če bi bil kužen, izogibljali so se te tedaj, slovenski kmet, tvoji lastni sinovi. Revna je bila ta lepa slovenska domovina, sramovali so se otroci svoje sicer lepo raščene, pa raztrgano oblečene slovenske matere.

To je dosti v novejšem času poje-njalo; tam na Kranjskem hodil je duhoven Vodnik okolo po slovenski zemlji, ter dramil svoje rojake do bdenja; in kakor velikan, postavil se je doktor Prešeren, mož, ki je vso nemško, italijansko in francosko bleščobo pogledal, mož, ki je s svojimi velikimi talenti stal na vrhuncu časovne omike, pred slovensko ljudstvo, govoreč mu v čistej lepej materinščini lepe besede, ki so pravile: Slovenec vstani na noge, spoštuj sam sebe, bodi gospodar na lastnej zemlji, vzdigni svoj lepi jezik, svoje ljudstvo na višje mesto!

In za temi so prišli drugi, prišel je škof Slomšek, prišli so še drugi. Zdaj nas govori precejšnje število tistih, ki smo višje šole pohajevali, vedno in najrajše čisto materinščino, zdaj se pišejo časopisi v domačem jeziku, zdaj se tiskajo bukvice; zdaj le prav velik bedak, revče na vse kraje, tja v en dan goni: nemški, nemški, z domačim jezikom pa za vrata. Najboljši možje, najboljše glave, slovensko ljudstvo, katere si ti v zadnjih 30, 40 do 50 let rodilo, so doma v domači hiši, in ne sramujejo se več slovenskega rodu. — Nekaj smo Slovenci dozdej dosegli in če družega nič, vsaj to, da ne spimo več, ampak da hodimo pametno pot, ki nas vodi

do gospodarstva slovenskega plemen v slovenski zemlji.

Kdo pa, slovenski kmet, je to vse storil, kdo je povzdignil naše pleme v lastnej zemlji vsaj do tega! Kdo, slovenski kmet, je storil, da dobivaš slovensko pisane bukvice in časopise, kdo, da slišiš, kako tvoji bolj šolani sinovi čisto in gladko slovenski govore, kdo, da domači ljubke pesni prepevajo! — Poglej okolo sebe, poslušaj ljudi, kako tvoj jezik govorijo, boš kmalo vse videl! — Ljudje, ki se tvojega jezika dobro navadijo, akoravno so se v nemških šolah izgojevali, ljudje, ki te kličejo, slovenski kmet, da domače ljudi za poslance voliš, ljudje, ki hote, da se tvoj jezik v šolah in kancelijah piše, to so gotovo tvoji prijatelji. — Teh starejši nemara so pripomogli, da Slovenec nij več oni hlapec v domači hiši, ki se ne sme ganiti pred tujim plemenom, ti so nemara kake bukvice spisali v tebi razumljivem jeziku. In mlajši? Te so oni starejši poštenjaki izbudili, da ne mečejo ljubezni do domačega ljudstva pod klop! —

Poglej par trenutkov v naša mesta in trge! Kdo tistih, ki le zmirom nemški goni, domači jezik pa le za silo tolče, je kaj za te, slovensko ljudstvo, spisal, ali drugače kaj storil, da se povzdigne slovensko ljudstvo na boljše; kdo teh je kdaj terjal, da se ti iz uradnj slovensko pisana razsodba da; kdo teh pravi, da se ne sramuje, da je slovenske matere otrok! —

Ti ljudje, katerim je slovensko ljudstvo in njegovo boljše stanje v domači zemlji deveta briga, ti ljudje, ki se le pred zlatim teletom tujine klanjajo, ti ljudje, ki le tujstvo v slovenskih deželah podpirajo, domačinstvo, pošteno domačinstvo pa, kjer mogoče izpodrivajo, ti ljudje, slovenski kmet, ti bodo za volitev 12. septembra v Mariboru političnega uradnika, odvisnega Nemca Seederja in pa prijatelja goljufa Brandstetterja — Nemca Seidla, — v Ptujem političnega uradnika, odvisnega Nemca Trautvetterja, — v Celji ali tujca Nemca plemenitaša Berkasa in političnega uradnika, odvisnega Nemca Haasa, ali koga uže za poslance ponujali; — (v Ljutomeru si ne upajo nobenega ti ljudje postaviti, ker tam so pravi može doma,) — poglej te ljudi, ki se ti toliko dobrikajo zdaj, ko te rabijo, da bi tujstvu pomagal v lastnej svoji zemlji na noge! Sladkajo se, poglej jih dobro in vprašaj se, koliko so ti ljudje, ki še tvojega jezika, akoravno živijo mej Slovenci, ne znajo, koliko so za te slovensko ljudstvo storili. Videl boš, da razen nemško pisanih časopisov v Ljubljani, Celji, Mariboru in Ptuju, v katerih blato na te mečejo in te grdiyo, ti čudni osrečevalci slovenskega ljudstva nič družega nijso spravili na dan! — Ali so to

tvoji prijatelji? — Ali se ti ne bo pošten tujec smijal in rogal, slovenski kmet, če bo videl, da take ljudi za poslance voliš? Zatorej glasuj za one, ki so domače, slovenske stranke!

S—c.

Iz Bosne in Hercegovine.

Denes se oficijalno poroča iz Bosne in Hercegovine več uspehov naše vojske, pa žalibog tudi več krvavih bojov, kateri so, kakor je videti le na pol uspešni bili, in se bodo torej še ponovili in še več žrtev terjali.

Dne 6. sept. je general Samec prijel turške upornike v njih močnih zašancanih položajih pri Ključu in jih je vrgel na levi breg Sane. Po trdovratnem boju do noči so bili dve šanci na desnem Iznica-bregu, kraj Ključ in gruče hiš na južnej rebri strmih skal, na katerih leži utrjen grad, vzeti od naše vojske. Grad sam in jedna šanca pri cesti, ki drži v Petrovac, sta pa še v rokah upornikov. Levo krilo glavne pozicije generala Samca je ločen od položajev protivnikovih z dolino Iznice. Ker so bili vojaki v dolgem trdovratnem boju na težavnem zemljišči jako utrujeni, bil je 7. septembra počitek. Dozdaj je dokazano, da je ranjenih 150 mož, mrtvih je stotnik Blumenschein in jeden lejttenant, ranjeni so polkovnik Janski, stotnik Soll, lejttenant Gregoričević, stotnik Baumholz.

Ravno tako o krvavem in težavnem boju se poroča od druge strani. Fml. grof Szapary poroča iz Doboja 7. septembra, da so bile izgube 5. septembra 12 oficirjev in 330 mož ranjenih, 34 jih je zmanjkalo, 60 je bilo mrtvih. Torej več izgube, nego pri jemanji Sarajeva.

Najmočnejšo pozicijo je potem v nadaljevanji boja moral Szapary z bajonetom šturmati. Boj je trajal do noči. Vojaki so prenočili na privojevanih pozicijah. — Ko se je 6. septembra ofenziva nadaljevala, bili so vstaši že popustili svoja utrjena mesta. Izgube niso male. Cesta v Maglaj je prosta. Včeraj se je Mohamedancem v Brončenisu, Majdanu in Kozarcu orožje vzelo.

Dve drugi novici so za uspeh okupacije bolj ugodni. 36. divizija je namreč 7. sept. prišla v Prjedor in je bila od prebivalstva simpatično pozdravljena. Prej je brez upora odvzela v Novem in v okolici prebivalcem orožje.

Iz Dubrovnika se poroča, da so 7. sept. zvečer naši Trebinje zaseli brez upora, turška vojska odhaja iz Trebinja v Carigrad.

Iz Zadra poroča vojaško poveljstvo, da so Turki iz Livna napadli bataljon brigade Czikos, a so bili sijajno odbiti.

Iz Travnika v Bosni 1. sept. [Izv. dop.]

Naš kranjski polk je še zmirom v Travniku, 16 ur od Sarajeva. Od tu četujemo vsaki teden 12 do 15 ur daleč na vse strani, in Turkom orožje pobiramo; tudi to delo je težavno, ker povsodi Turki ne oddajejo radi svojega orožja, jemati moramo jim je šestokrat s silo, in moramo njih sela zasesti. Koliko truda, lakote in žeje moramo pretrpeti, to je težko popisati, in bi mi pri vas nobeden ne verjel. Zjutraj navadno odmarširamo, in hodimo potem zvečer do 10. ure, ne da bi kje kuhali, živimo le ob vodi in kruhu, — če ga še kje dobimo. Smodek uže nijsem kadil od meseca julija, ker se tu kadi le tobak ali pa cigarete. Mesto Travnik je precej

veliko, prebivalstvo je pa povsem turško, zato je tudi vse zanemarjeno in umazano. Izjemši 4 ali 5 hiš, so vse druge lesene; okna so z gostimi lesenimi mrežami preprežena, da se za njimi turške lepote skrivajo. Sploh dela to mesto na Avstrijca čuden vtis, ker po ulicah je samo blato, in ne vidi se nobedna ženska, razen katere stare Srbkinje. V turških prodajalnicah ne dobiš drugega, kakor malo česna, čebulje, črnega neokusnega kruha, na pol pečenega koštruna in turškega tobaka; vina in piva tukaj ne poznajo, tudi žganja je malo, katero prihaja — iz Trsta. Ume se torej, da tudi nij nikjer nobedne krčme.

Koliko časa ostanemo še tu, ne vem, in mislim, da daleč ne bomo šli, ker je Sarajevo padlo. Od svoje prejšnje plače kot uradnik nič ne dobim, živeti moram tedaj od tega, kar mi vojaška služba donša.

Bivak pri Stolcu v Hercegovini 23. avg.

[Izv. dop.]

Ker sem obljubil, da vam pri priložnosti pišem, kako se nam tukaj na Turškem v Hercegovini godi, porabim torej današnji dan, ki nam je za počitek odločen. Gotovo ste uže po drugej poti izvedeli, kako se nam je prve dni godilo, ko smo mejo avstrijsko prestopili, in kje smo hodili, torej jaz o tem le nekaj omenim. Kar se moje malenkosti tiče, sem iz iz Spljeta najprej 4 dni do Imoska marširal od zore do mraka in pri hudem dežji; v Imosku se mi je konj splašil in obadva sva se v skalovje prebrnila, vendar sem se k sreči le malo na glavi pobil, tembolj hudo si pa hrbet odrgnil. 1. avgusta smo šli s III. brigado od Imoska čez mejo, ter smo po grozno slabih stezah, zdaj po strmih in visokih stenah, zdaj v dolini, zdaj zopet po skalnatih robovih prišli 2. avgusta v prvo turško mestice Ljubuški, kamor sti po drugih potih od Vergoraca tudi I. in II. brigada dospeli. Ljubuški, kakor je vam znano, se je brez boja udalo. Tam smo pustili malo posadko in smo šli 5. avgusta proti Mostaru. Na tem potu nas je pri vasi Čitluk kakih 500 do 600 turških vstašev napadlo, ki so štiri lovce 7. bataljona ranili. 6. avgusta smo šli slovesno skozi Mostar, in smo bivakirali na levem bregu Neretve. Tukaj sti ostali I. in II. brigada, jaz pa sem šel 7. avgusta zopet z III. brigado naprej proti jugu-vzhodu. Nasproti Metkoviča pri turškem fortu Gabela je bil namreč tabor, kakih 3000 nizamov pod Ali-pašem, te smo morali izdežele izgnati čez Klek na morje, da se potem po morji v svojo azijsko domovino vrno; odšli so vsi brez boja. Drugi dan smo šli v Stolac, kjer smo posadko pustili (1 bataljon 32. peš-polka), ter smo se 12. avgusta zopet v tabor pred Mostar vrnili.

Kako življenje imamo in koliko trpimo, si lahko sami mislite, vendar več tukaj, kakor v katerej drugej, menj zapaščenej deželi, kajti še v glavnem mestu Hercegovine ne dobiš najpotrebnejše reči za drag denar. Da ne omenjam bornih raztresenih koč po deželi. Celi dan — zgodaj od jutra do pozne noči včasih pri budem dežji, večkrat pa pri hudej vročini, da se nam koža z obraza lušči, marširati, nič jesti, največkrat pa tudi brez vse, tudi brez najslabše vode prebiti, to je silno težavna reč. Pozno v noči ob 10. ali 11. uri, pa še pozneje je naše kosilo kuhano, če je mogla živina za nami priti po tako silno slabih potih, če pa naši voliči še le drugi dan za nami priti morejo, potem je še le drugi

dan jedenkrat mogoče, kaj gorkega jesti. Kakor se nam je uže primerilo, je torej včasih treba s praznim želodcem spat iti, — ako je mogoče pod kako drevo, ali v kak grm, včasih pa še kaj takega nij. Da uže štiri tedne nijsem postelje videl, mi nij treba omeniti itd. Vendar sem pri vsem tem zdrav. To se ve da se je ljubljanska mast uže vsa z života izgubila, na to nič ne de.

Dne 14. t. m. izvemo, da so Turki jedno kompanijo 32. peš-polka kake 1½ ure od Stolca na potu proti Ljubinju pri vasi Ravnice napadli, stotnika Medveda (Štajerca in Slovenca) in 76 drugih pobili in razsekali in ostudno obrezali. Ta kompanija je namreč šla iz Stolca proti Ljubinju na rekonosciranje. Ker so bili Stolčani pri prihodu na videz z nami zelo prijazni: dajali so prostovoljno vojakom piti vode in vina, ravno tako je bilo v vseh onih vaseh, skozi katere je kompanija marširala, posebno pa v Ravnica, kjer je počivala, nij morebiti dosti pozorna bila; ko se vrne nazaj proti Stolcu, napadli so jo Turki v defileji za vasjo Ravnice. Hitro je šel drugi bataljon 32. peš-polka na pomoč v Stolac. 15. avgusta se vrne prvi bataljon, ki je bil dozdaj v Stolcu, v tabor pred Mostar, ter pove, da so Stolac turški vstaši obkolili, ter da je zdaj drugi bataljon v nevarnosti, ker vstaši vedno streljajo v stolčki grad z bližnjih gora, in še celo Stolčani streljajo iz mesta gori v fort, da morajo torej vojaki noč in dan na zidovji in za njim stati, da ne udero Turki v fort. Hitro gresta torej 19. bataljon lovcev in 3. bataljon tirolskih lovcev z 2 gorskima in 2 poliskima kanonoma proti Stolcu. 16. avgusta zvečer izvemo, da so tudi uže bolj blizu Mostara (pri Blagaju in Buni) turški vstaši. Zjutraj 17. avgusta sta imela povelje še ostala dva bataljona (32. peš-polka) od Mostara na pomoč iti. Ali uže ob 4½ uri zjutraj 17. avgusta se je vnel uže boj z vstaši pri vasi Domanovič, ki leži na razpotji ceste iz Metkoviča v Mostar in od te v Stolac. Ona dva bataljona lovcev s 4 topovi (19. in 3. tirolski) sta bila torej skoraj na polu pota v Stolac od vstašev prijeta in boj je trpel prav hudo do 11. ure dopoldne, potem so se vstaši proti Stolcu umaknili in ona lovška bataljona sta zvečer taborila na holmcu pri Črnici, kamor sta zvečer tudi poprej imenovana bataljona 32. pp. dospela. Naših je bilo ta dan (17. avg.) 17 ranjenih in 4 so bili mrtvi (slednji vsi od našega 19. bat. lovcev.) Pri Črnicah so bili torej 17. avg. zvečer 4 bataljoni s 4 topovi zbrani. 18. avg. zjutraj smo izvedeli po nekem podčastniku, ki se je bil kot Turek oblekel in tako od bataljona iz Stolca skozi turški tabor vstašev k nam prišel, da mej nami in Stolcem kakih 3000 turških vstašev v dobrih pozicijah leži, tudi smo videli, da so vse visočine okolo nas od 2000 do 3000 korakov in bliže od Turkov posedene bile. Naš komandant gm. Schluderer je uže poprej pomoči od Mostara (Jovanoviča) prosil, zategadelj pride ob 11. uri 19. avg. hitro iz Metkoviča 33. lovski bataljon (tudi naši fantje) vendar vedno nas je bilo še premalo, zategadelj pošlje general še po eno brigado v Mostar, mej tem so se nam turški vstaši vedno bolj bližali od vseh strani, in vedno več jih je bilo videti po robovih in vedno več zastav vihrati. Najbolj naprej proti Stolcu je bil postavljen 19. lovski bataljon, ki je uže 16. in 17., potem celi dan 18. in dopoldne 19. avg. po malem sam na vstaše

streljal in jih nij blizu pustil. Okolo 12. ure 19. avg. se začne boj tudi na levem krilu in zadaj na cesti, ki pelje iz Stolca v Metkovič ali Mostar, tako, da je naš trën komaj proti Metkoviču zbežal, 60 tovarnih konj za živež nositi so pa uže vstaši nam vzeli, ravno tako živež, ki so ga naši iz Metkoviča nosili. Boj je trpel do večera; vsi smo ostali v svojih pozicijah, mi smo ta dan imeli 25 ranjenih, mej njimi 1 štabni oficir od 32. pp. in 2 mrtva. Zvečer zapalimo mi svoja ognja na našem holmcu. Turki nam nasproti pa po robovih pri vasi Černici in Grede, ter smo se tako gledali od obličja do obličja, spati tako nijsmo mogli. Okolo 9. ure zvečer slišimo grom topov, ter vidimo blisk njihov kake 3 ali 4 ure od nas na levo, kakor bi od ceste prišel ki pelje iz Mostara proti nam. Hitro smo bili veseli, ker dejali smo, to je znabiti brigada, ki gre nam na pomoč, vendar vedeli nijsmo tega gotovo. Tudi se je nam čudno zdelo, zakaj tolikokrat s poljskimi težkimi topovi strelji, ako se samo nam oznanjuje. Ugibali smo eno in drugo. Vedeli pa vendar nijsmo istine. V resnici bila je to naša pomoč, a sama je bila nenadoma na cesti v temnej noči od Turkov napadena, torej nij mogla še nam na pomoč priti, ter je morala črez noč na cesti eno uro od vasi Domanovič ostati. Noč je bila kaj dolga. Mesec nam še le pozno in malo posveti. Vsak je na svojem mestu pazen držal za svoje orožje in čakal, kaj bosta noč ali jutro pri nesla. Ker smo vso svojo prtljago proti Metkoviču poslati morali, nijsmo imeli kaj jesti. Zjutraj 20. avg. slišimo strel od Domanoviča. Zdaj smo vedeli, da nam gre II. brigada na pomoč. Vstaši so pa zasedli cesto za našim hrbtom prav močno, ter hoteli zabraniti, da se brigada z nami ne združi. Hitro se torej boj tudi pri nas na vseh straneh začne, Turki se uderó z vseh robov proti dolini na nas s strahanskim krikom, da se je daleč okrog razlegalo: „Allah il Allah!“ Ali naši topovi razrušijo njih iz kamenja sestavljene brambene stene na vrhovih zaporedoma. Kmalu izgine zdaj to turško krdelo s svojo zastavo, zdaj drugo. Ob 5. popoldne utihne vse in II. brigada pride k nam. Ta dan nijsmo imeli velike izgube: 5 ranjenih in 3 mrtve. Zljaj se nam je še le malo čelo razvedrilo. 4 dni in noči (od 16. do 20. avg.) smo bili, kakor vidite, v hudih kleščah in zelo neprijetnej situaciji. Radovedni smo bili, kak bo drug dan, kajti bilo nam je iti zdaj proti Stolcu in se maščevati nad njim za vse perfidije in hudobije. Bolj brez skrbi smo to noč legli v grmovje, se ve da spati nijsmo mogli.

Uže ob 4. uri zjutraj začne se silni grom topov in pušk. Boj se je začel proti Stolcu pri vasi Greda in Kremenac, posebno pri zadnjem, kjer je v svojem konaku (gradu) zbral Hasan-Risman-beg s 4 brati silno veliko podložnih, ki so vsako poslopje skoraj v malo trdnjavo priredili. Okna in vrata so bila založena z lesom in kamenjem, le male luknice so bili pustili iz katerih so streljali. Obzidje okolo hiš in grada je bilo posedeno, vsi Turki dobro za zavetjem skriti. Naši lovci (19. in 32. bat.) so bili ravno tako skriti v jamah, katere so si v trenutku izkopali, ali pa so poklecnili za skalami in skalnatimi plotovi. Naši kanoni razrušijo jedno turško steno za drugo, in zapalijo grad. Turki pa še ne beže. Z naskokom gredo naši lovci proti gradu, presekajo in prebijajo turške barikade na vratih, in kar zdaj Turkov znotraj dobe, jih razkačeni posekajo in po-

strelijo tako, da nič živega ne ostane, vse razdrobijo in uničijo, kar jim pod roke pride. Hasan-beg je bil najbogatejši v celej okolici in glavni vodja Turkov. Kakor slišim, poginil je sam v ognji z vso svojo družino. Za spomin na to katastrofo sem vzel lepo pisan turški koran, katerega sem v gradu našel. Ko je bilo to gnezdo premagano, zbežali so vsi drugi Turki. Ob 11. uri potihne vse. Naši gredo proti Stolcu, a nasproti nam pride deputacija z belo zastavo iz Stolca in naznani, da se mesto uda.

Da se je pa Stolac sam brez boja udal, temu je gotovo uzrok tudi župnik Mušič, ki je s svojimi 2000 kristijanskimi možmi nenadoma Turkom za hrbet prišel bil. Popoldne je k nam v tabor pred Stolcem prišel. Tu sem imel priliko videti ga, in z njim govoriti. On je pravi ideal hercegovinskega junaka, ima žive črne oči, ostro rezan obraz, temne brke, zatemnela lica, sicer srednje postave in še mlad, dobro evropsko izobražen, in zelo priljuden v pogovoru. Imel je krasno črnogorsko opravo: na glavi kučmo iz kunine kožuhovine opleteno z zlatimi kitami, vsa druga obleka mu je bila iz zelene svile, in z zlatom vezena; jezdil je na malem vrancu. Dolgo mi uže kateri mož nij tako dopal, kot ta vstaški „vojvoda“, katoliški fajmošter iz Popovega polja, in hraber bojevnik zoper Turka.

Naš bataljon (32 p. p.) v Stolcu je bil torej ta dan rešen, in Stolčani so bili za svojo nezvestobo in hudobijo s tem kaznovani, da morajo 100.000 gold. plačati, in sicer 50.000 v denarji in 50.000 s tem, da našo garnizono za 3 mesece z živežem preskrbe. Za poroke smo vzeli 6 najpremožnejših Stolčanov soboj v Mostar. Kako sovražni so pa Stolčani bili naše posadki, razvidite iz tega, da so vojake napadli, ki so šli po vodo iz mesta, ko jim jo je zmanjkalo, in so jih 9 pobili, na drobne kosce razrezali in te kosce okolo mesta razmetali, da so naši vse to videli. Bili so torej naši posadni vojaki uže 4 dni brez vode, in so morali svoje konje klati, njih kri piti in konjsko meso jesti.

Ne zamerite, da tako slabo pišem, ker tudi denes, akoravno bi morali imeti mir, da se odpočijemo, še zmirom puške pokajo. Naše straže se še bojujejo z tu in tam razpršenimi vstaši, katerih so tudi denes uže veliko k nam v tabor pripeljali. Le-te izprašujemo itd.

Naj še hitro poročim o nekaterih besnostih, ki so jih Turki doprinesli, da boste vedeli, s kakim vragom imamo zdaj opraviti. 19. t. m. gre naša kolona z živežem iz Metkoviča v Mostar. Pri vasi Domanovič sedijo Turki mirno pred hišami v senci, pušijo tabak iz svojih pip, kakor vsak dan, in naši gredo, kakor uže poprej tolikrat, tako tudi denes mirno s celo kolono mimo. A komaj pridejo kakih 200 korakov od zadnjih hiš, jih jedni in isti prej mirno in topó sedeči Turki s strahnim streljanjem napadejo, in kakor sem uže omenil, nam veliko škode naredijo, tudi nekaj naših ljudi ubijejo. Ravno tisti Turki so nam kavo prodajali, ko smo šli 7. avg. proti Gabeli in potem nazaj, še sam sem je bil od teh psov kupil. V Stolcu so po dnevi vino in drugo vojakom prodajali, in so bili na videz zelo prijazni z njimi; po noči pa so sneli svoje puške s klinov, in so šli na naše vojake streljat. Zaupati ne smemo torej nikomur, samemu nij nobenemu varno iti deset korakov, posebno po noči ne.

Tabor pred Mostarom 27. avg.

Še le včeraj popoldne sem zopet v Mostar prišel, in morem pismo na pošti oddati. Poprej še pristavim naše izgube v štirih bojih pri Stolcu 17., 19., 20. in 21. avgusta, in stolačke posadke, kar se do zdaj ve: 72 ranjenih, mej njimi 3 oficirji in 102 mrtvih (mej njimi 1 stotnik) in izgubljenih. V najhujšem boji sta bila naša 19., 33. in 3. tirolski lovski bataljon, ki so se posebno občudovanja vredno hrabro in vztrajno bñli, in veliko turških zastav v roke dobili. Torej naši kranjski fantje v lovskeji suknji v Hercegovini nijsó nič menj hrabri kot njih slovenski bratje v Bosni, akoravno imajo v Hercegovini še več težav prestatí. In ako je ranjen, ne more se peljati v komfortnih vagonih po železnici hitro v domovino, temuž dostikrat se zgodi, da more dalje časa čakati, da se kak voz dobi, ki pa po tako slabih potih tudi skoraj ne more naprej. Veliko skrbi so mi torej naši ranjeni vojaki prizadeli v tej divjeji, neverjetno zapuščenjej in zaostalej deželi.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 9. septembra.

Pri volitvah za *deželni zbor* v Zgorinjej Avstriji so bili povsod po kmetih voljeni kandidatje konservativnega volilnega odbora z veliko večino. Nobeden liberalec nij prodril.

Na *hrvatskem* so volitve v sabor končane. Voljenih je 56 vladno-narodnih, 12 opozicijskih, 5 Srbov in dr. Starčević, ki je stranka sam za sebe.

Vnanje države.

Iz *Peterburga* se oficijalno poroča važna novica, da je ruska vojska Batum zasedla 6. sept. zjutraj. V luki batumskeji veje ruska zastava. V Batumu je še 15 taborov Turkov, Derviš paša se trudi, da jih bode čem prej odpravil.

Srbski zastopnik na Dunaji Zukić je zopet te dni v imenu svoje vlade izjavil, da je Srbija poštena, da mohamedanskega upora zoper okupacijo Bosne ne podpira. — Magjari in nemški judje pa še vedno reže na Srbe.

O *Italijanih* in njih tñem oboroževanju in glasnem nesramnem vpitju po nekih kosih avstrijske meje, govore vse novine. — Neapolitanski „Pungalo“ kliče Italijane na boj proti Avstriji, češ, da „le z orožjem, a ne z diplomacijo se da kaj dobiti“, dasiravno so baš Italijani z orožjem kaj malo dobili. — Garibaldi je pisal 28. avg. genueškemu „Popolo“ z Kaprere: „Moj ljubi Bizonini! Jaz vam odgovarjam, ničesa vam ne rekoči, ker bi imel mnogo reči. Pripravljajmo se na boj na život in smrt, kateri boj bomo z Avstro-Ogersko bojevatí morali, in ki bode za stoletja odločil o bitji in nebitji.“

Kakor „Times“ javljajo iz Carigrada 6. t. m., so *ruski* vojni krogi sklenili, posadno vojsko v Bolgariji in vzhodnej Rumeliji podvojiti, ker ona moč, ki jo berlinski dogovor predpisuje, vsled avstro-ogerske konvencije nij več zadostna. — Torej berlinski dogovor se je jel z uporom Turkov uže črez par mesecev krušiti, in se bode morda kmalu popolnem razrušil, kar bi bilo tudi najbolje, ker je izvršil le polovično delo.

Rusija prenareja svojo armado. Kakor poročajo „Birš. Véd.“, se bodo peški polki kakor tudi konjištvo, namnožilo. Vsak polk konjnikov dobil bode zraven še jeden eskadron. V mirnovnem času vzdržavali se bodo kadri za rezervno armado, katerih bode 24 divizij, in se bodo vzeli od polkov, ki so v trdnjavah in raznih mestih; k tem kadrom rezervne armade pripadali bodo tudi rezervni bataljoni. S to rezervno organizacijo bode Ruska takoj pri napovedanju vojne lahko 350.000 mož na noge postavila, kateri bi bili pa od delujoče armade čisto neodvisni. Število aktivne armade vzvišalo se bode za 200.000 komabantov.

Ravno tako se bode tudi topništvo pomnožilo; v mirovnem času vzdrževalo se bode 24 rezervnih artilerijskih brigad. Artilerija dobila bode nove kanone. Vojno ministerstvo rešuje zdaj tudi vprašanje, kako bi se dosta rezerve na noge postavilo, katera bi v vojnem času padle vojake v zadostnem številu nadomeščevala. V to je že načrt sestavljen. Bode se namreč vsako leto še na dalje 60 do 70.000 rekrutov nabralo, kateri bodo imeli 3 leta služiti. Na ta način imela bode Rusija v 10. letih 2.000.000 rezervnikov. Ta reorganizacija armade stala bode vojni budget vsako leto 15 milijonov rubljev več, nego doslej. — Notranje posojilo, katero je ruska vlada razpisala, rešilo se je jako ugodno. Vlada zahtevala je namreč 300 milijonov rubljev, a zaznamovanih je že zdaj 304 mil. rubljev.

Denes se odpira novovoljeni **nemški** državni zbor v Berlinu. Kar je Bismark z zapustom prejšnjega zbora doseči hotel nij dosegel. Vlada nema prav pokorne večine. V zboru je zastopanih mnogo frakcij. Najmogočnejša je katoliška.

Nemška katoliška berlinska „Germania“, piše tako grdo zoper Avstrijo, da je celo konservativni „Vat.“ hud na njo.

Dopisi.

Iz Kozijskega okraja

6. septembra [Izv. dop.] V porazumljenju z velavnimi možmi vseh strank našega, brežkega in sevniskega sodnijskega okraja, je shod volilcev in drugi narodnjakov v Celji dne 25. februarja 1878 postavil enoglasno za deželnega poslanca v našem okraju dozdanjega vseskozi poštenega, pravičnega in tudi previdnega poslanca g. Ignacija Žnidaršiča, lekarja, posestnika, načelnika okrajnega zastopa v Brežicah. To priporočilo je tudi naš okraj z veseljem sprejel in ponudbo g. Pišečkega barona Moskona in našega g. notarja pl. Formacherja tem raje spregledal, ker je prvi po vseh svojih lastnostih nam menj znan, družega gospoda pa itak doma potrebujemo, ker bi se sicer mej časom zasedanja deželnega zbora ženiti in močiti ne mogli. Ali mej tem se je volitev preložila in zdaj se zopet sklicala na dne 12. septembra. Mej tem časom se je stvar po tihih zasukanjih ovinkih hotela spremeniti, in se zdaj g. baron Moskon ponuja v velikem posestvu za poslanca, mej tem ko neki osobni neprijatelj in zahrbtni barantaž z vinom proti g. Žnidaršiču delati hoče, kakor mi je denes en volilen mož poročal. Ali tistemu zavrtniku — če se ne motim — ker ga ne poznam — je neki uradnik — bodi povedano, da z nami ne bode on, ki niti volilen mož postal nij — tako pometal, kakor je neki enkrat rogovilil pri volitvi občinskega odbora in župana; kajti mi se držimo stalno svojega prepričenja in hočemo 12. septembra enoglasno klicati: živel naš zopet in od vseh strank izvoljeni poslanec g. Žnidaršič! Tisti gospod si uže neki zelo miru želi se ve da dosluženega, — naj nas tudi zdaj — ko so si vse stranke v miru prijateljsko roke podale, v miru pusti, in rajše svoje poslovanje nadzoruje. Da na Sevniskega g. barona Ratzesberga nihče ne misli, to je vsakemu znano. — Mirni Jaka.

Iz Maribora 5. avgusta [Izv. dop.] Nemški mešetarji velik truš o Seederju in Seidlu delajo, ju v nebo povzdigujejo, jih barvajo z najlepšimi barvami, vpijejo in tiho na uho šepetajo, ter na vse načine to žalostno robo: Seidl in njegovo kompanijo Seederja slovenskim kmetom ponujajo. Kakor nemški judje bodo ti mešetarji še vse te dni sitni. Lahko psuješ, jih črez prag mečeš, — pri jednih

vratih jih ven vržeš, pri družih bodo zopet notri prišli! —

Jeden teh mešetarjev je Kočevar in ta bo zmiraj ponujal žakelj: „hoch oder nieder“, pa bo zmirom le imel številke „nieder“ Seeder in Seidel! Usmiljenja vredni so ti Seeder in Seidlovi nemškovalni mešetarji; krvav pot pote uboge pare, uže dolgo niso toliko možgan porabili, kakor ta mesec. Težavno jim je kakovo pametno misel povedati, priporočevaje g. Seederja, težavniše, priporočevaje Seidla, nemogoče pa, priporočevaje oba, — ker vse to, kar proti tema dvema govori, pobiti in najti kaj količkaj pametnega, kar bi ta dva priporočevalo, bogme, tako blago tudi Kočevar teško hvali. Tako ti nemčurji in Nemci pripovedujejo onim, ki niso kaj prijatelji duhovnikov, da bode Seeder vse farovške kuharice, ter vso biro odpravil, a drugim pa pobožno drugo razkladajo t. j. onim, ki duhovnika ne mrzijo, da g. Seeder nij sovražnik duhovnikov. Pripovedujejo, da g. Seeder dostikrat pri škofu obeduje itd.

Rekli so volilcem mešetarji Brandstetterjevega prijatelja Seidla in Seidlovega drugarja Seederja, da še nikoli niso v mariborskem volilnem okraju za taka patrona mešetarili, kakor zdaj, ker polovica prejšnje one slavne kompanije: Brandstetter in Seidl, ki je slovensko ime razglasila po vsem svetu, tako, da so se po celem omikanem svetu čudili kakovo ljubezljivo mora to slovensko ljudstvo biti, je še ostala, in drugo polovico pa je dodal odvisen mož, v službi kakor Seeder, katero človeško pleme po celej Avstriji dozda še nismo videli v poslaniških zbornicah. Taka dvojica je redka in ne dobi se tako z lahka.

Dokazali bodo še slovenskemu kmetu, da je on zdaj po vsem olikanem svetu dobro znan človek, ker poslal je Brandstetterja v zboro, odkoder so ga potem poslali v ječo v Karlovo, da tam prevzame kako ministersko mesto mej ministri, ki najrajše po noči vladajo nad srečo mirno spečih državljanov. Originalen, izviren, čuden človek si mariborske okolice Slovenec, in navadnih ljudi ne smeš voliti, moraš kaj bolj posebnega, imenitnega zopet izvoliti, da tvoje ime ne ugasne, in to naj lože s tem storiš, da, kar se nikjer po avst. svetu ne zgodi, voliš služčega odvisnega nesamostojnega Seederja, ter kot nameček in spomin na Brandstetterja ter njegovo poslaniško delovanje Brandstetterjevega dobrega prijatelja Seidla dodaš. In obljubili ti bodo ti mešetarji, da bodo na večer volitve, — kakor tedaj, ko si Brandstetterja in Seidla volil, o slovenski kmet, streljali ter rakete v zrak spuščali, ter da bo muzika in vsega vruga. Rekli bodo, da bosta Seeder in Seidel veliko pojedino za volilce v kazini napravila, katera bo več stala, kakor ona pred par leti, za katero je Brandstetter neki 600 gold. plačal, katerih 600 gold. je mož (kar le mimogrede omenjam) neki profitiral pri svojih velikih podvzetjih, katera so denar v mariborsko okolico pripeljala. — Velika reč bo, „pavski človek“, se ti bo povedalo, in drago boš svoj glas, slovenski volilec, prodal.

Pol drug milijon samo nas je Slovencev, pa mej penzionisti in odvisnimi uradniki bomo na dobrem glasu, in prihodnjič prišli bodo ti penzionisti iz vseh krajev vkup in se kot poslanci ponujali, in svet bo rekel, da na Slovenskem pamet, modrost le po centih prodajejo. Po bergljah bodo potem poslanci slo-

venskega ljudstva hodili v zbornice in se tam greli ali hladili, in kašljali in dež oznanjevali.

Domače stvari.

— (Pravda zarad „veleizdaje“.) V soboto in nedeljo se je vršila pred tukajšnjimi ljubljanskimi porotniki, ki so bili za ta posebni slučaj „delegirani“ od tržaškega sodišča, politična pravda zarad veleizdaje zoper italijanska študenta Benatti in Quarantotto, ki je celo omikano Ljubljano silno zanimala. Obtoženca sta bila od (večinoma slovensko-narodnih) porotnikov veleizdaje nekriva izpoznana z 10 proti 2 glasoma, in tudi nekriva kaljo nja javnega miru s 6 glasi proti 6. Zagovornika sta bila odvokata dr. Zarnik in dr. Moše. Državno pravdnštvo je zastopal bar. Gleispach iz Gradca. Obširneje poročilo začnemo jutri priobčevati.

— (Ljubljanski mestni zbor) imadene popoldne sejo. Na dnevnem redu je tudi nasvet g. Potočnika in tovarišev, naj ljubljansko mesto tudi peticionira za železnico Sisek-Novji.

— (V Ptuj) je za prošta imenovan mariborski bogoslovja profesor Matija Mondrinjak.

Tuji.

8. septembra:
Pri Slonu: Spitzhof iz Dunaja. — Penin iz Trsta. — Juraj iz Reke. — Frič iz Trbovlja. — Žnidešič iz Idrije. — Färcher iz Italije.
Pri Maliču: Bernot iz Maribora. — Koppstein iz Siska. — Uranič iz Reke.

Dunajska borza 9 septembra.

(Izvirno telagrafično poročilo.)			
Enotni drž. dolg v bankovcih . . .	61	gld.	60
Enotni drž. dolg v srebru . . .	63	"	30
Zlata renta . . .	72	"	10
1860 drž. posojilo . . .	112	"	—
Akcije narodne banke . . .	808	"	—
Kreditne akcije . . .	242	"	25
London . . .	115	"	80
Napol . . .	9	"	28
C. kr. cekini . . .	5	"	50
Srebro . . .	100	"	—
Državne marke . . .	57	"	15

Dijaki

vzemó se v hrano in popolno dobro oskrbljevanje, na mestnem trgu šte. 16, Kollmanovo trgovstvo s steklom, v III. nadstropju (295—2)
Karolina Novak, vdova uradnika.

Učenci

(285—3)
vzamejo se za prihodnje šolsko leto v popolno in dobro oskrbljevanje. Natančneje izve se v hranilnišnem poslopju, I. nadstropje, na poljanskej strani. Ostalo mi je še

28 slik,

katero za vsako ceno prodam. Vabim torej vse čestitelje slik in opomnim, da bodo imeli teško kedaj še tako ugodno priliko, tako po ceni si slik nakupiti. (297)

Ferd. Rudl,

v „Zvezdi“, v hiši banke „Slovenije“.
Kdor želi ceno kupiti (296)

36 vezkov „Valvazorja“,

kateroga bi se lahko še na dalje naročil, in

36 vezkov „Shakespeare-ja“,

kakor tudi štiri platnice, da se lahko „Shakespeare“ v nje veže, dobi vso to za pol znižano ceno pri Jožetu Fajdiga v Kamniku.

Marke Wir empfehlen geschützt.
als Bestes und Preiswürdigstes

Die Regenmäntel,

Wagendecken (Plachen), Betteinlagen, Zeltstoffe

der k. k. pr. Fabrik

von M. J. Elsinger & Söhne

in Wien, Neubau, Zollergasse 2,

Lieferanten des k. und k. Kriegsministeriums, Sr. Maj. Kriegsmarine, vieler Humanitätsanstalten etc. etc.

(109—64)

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.

Izdatelj in urednik Josip Jurčič.